

Η ποιοτική-αρχειακή έρευνα περί μεταναστεύσεως δεν είναι απλή διαφύλαξη

ΣΥΝΟΨΗ ΓΡΑΜΜΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η παρούσα Σύνοψη Γραμμών Πολιτικής προτίθεται να προσφέρει απαντήσεις και προτάσεις που αφορούν δύο μείζονα ζητήματα:

- Πώς σχετίζεται σήμερα η ποιοτική και αρχειακή έρευνα με τις πολιτικές μετανάστευσης σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο στην περιοχή γύρω από τη Μεσόγειο και πέρα από αυτή.
- Σε ό,τι αφορά το μέλλον, πώς μπορεί η σχέση μεταξύ ποιοτικής και αρχειακής έρευνας, αφ' ενός, και των πραγματικών πολιτικών μετανάστευσης, αφ' ετέρου, να καταστεί πιο συνεργατική και πιο αποτελεσματική;

Οι μέθοδοι κοινωνικής έρευνας χρειάζονται για την υποστήριξη αποτελεσματικών πολιτικών και του έργου των επαγγελματιών που απασχολούνται στο πεδίο της μετανάστευσης. Ειδικότερα, η ποιοτική και αρχειακή έρευνα μπορεί να βοηθήσει στην παροχή βαθύτερης γνώσης εντός των εκάστοτε κοινωνικών πλαισίων.

Η παρούσα Σύνοψη Γραμμών Πολιτικής θα βοηθήσει τους αναγνώστες να κατανοήσουν πώς διαμορφώνεται αυτό σε διαφορετικά πλαίσια, δεδομένου ότι συνεισέφεραν στις απαντήσεις των παραπάνω ερωτήσεων πάνω από 150 ενδιαφερόμενοι, στους οποίους περιλαμβάνονται ερευνητές, σχεδιαστές πολιτικής, επαγγελματίες στο πεδίο, ενώσεις μεταναστών, κυβερνήσεις, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και μη-κυβερνητικές οργανώσεις και μετανάστες από επτά Μεσογειακές χώρες.

Πρόέκυψαν τρία ευρήματα-κλειδιά:

Η ποιοτική και αρχειακή έρευνα αποτελεί εργαλείο κοινωνικής καινοτομίας - Η ποιοτική έρευνα, βασισμένη σε ατομικά και συλλογικά αφηγήματα, αποτελεί ουσιαστικό εργαλείο παροχής ενημερωτικών στοιχείων για λόγους πολιτικής και εφαρμόζεται σε μη-έκτακτες καταστάσεις, καθώς και για λόγους σχεδιασμού και αξιολόγησης του κοινωνικού έργου. Η έρευνα βοηθά να εξηγηθούν οι λόγοι του φαινομένου της μετανάστευσης και να τεθούν εντός συγκεκριμένου πλαισίου, είτε αφορούν πολιτικές, εκπαιδευτικές ή εργατικές συνθήκες είτε αφορούν τους τομείς υγείας και υποδοχής.

Εκτός αυτού, εάν η διάχυσή τους είναι αποτελεσματική, τα αφηγήματα των μεταναστών που συλλέγονται και παρουσιάζονται, εντός συγκεκριμένων πλαισίων, υπό ερευνητών που πραγματοποιούν ποιοτική έρευνα, είναι δυνατόν να βοηθήσουν τονίζοντας την πολυπλοκότητα του όρου 'μετανάστευση' και αντιμετωπίζοντας την ευρέως διαδεδομένη, αν και ψευδή, άποψη ότι όλοι οι μετανάστες εμπίπτουν στην ίδια μονολιθική κατηγορία.

Η σημασία των αρχείων - Η αρχειακή έρευνα που διενεργήθηκε εντός του ερευνητικού προγράμματος ΙΤΗΑCΑ είναι ενδεικτική της δυναμικής παροχής δυναμικής και διασυνδεδεμένης ενημέρωσης, η οποία περιλαμβάνει νομικά πλαίσια, έγγραφα πολιτικής γραμμής, ιστορικό πλαίσιο

και καινούργια αφηγήματα, ενώ ταυτόχρονα προσφέρει μακροπρόθεσμη υποστήριξη στην επιστήμη και στις γραμμές πολιτικής.

Πέρα από τις ικανότητες διαφύλαξης και την τεχνική δυνατότητα διασύνδεσης διαφόρων πηγών και δεδομένων χρήσιμων για την παραγωγή γραμμών πολιτικής, τα αρχεία αποτελούν και ένα πολυδύναμο εργαλείο για την ενίσχυση της αυτενέργειας των μεταναστών.

Διευκολυντές βελτιωμένων σχέσεων μεταξύ ποιοτικής και αρχειακής έρευνας και πολιτικής γραμμής

- Ο χώρος, ο χρόνος και ο ανθρώπινος παράγων αποτελούν τους τρεις κύριους Διευκολυντές. Η ποιοτική και αρχειακή έρευνα προσφέρει ένα εργαλείο πλαισίου και σύγκρισης για την εν-τω-βάθει διερεύνηση διαφόρων τοπικών χαρακτηριστικών και για την επέκτασή τους σε εθνικά και διεθνή επίπεδα, καλύπτοντας το παγκόσμιο-τοπικό δίκτυο. Εκτός αυτού, ένα άλλο ζητούμενο είναι η συγχρονικότητα με ένα κοινό πρόγραμμα απαραίτητο από το σημείο εκκίνησης, όταν σχεδιάζεται μια δράση ή γραμμή πολιτικής. Τέλος, η έρευνα και η πολιτική πρέπει να συνδυάζονται πολύ συχνότερα και πιο τακτικά, ούτως ώστε να γίνονται ευκολότερα κατανοητοί οι κοινοί τους σκοποί και ανάπτυξη.

Αυτά τα τρία ευρήματα-κλειδιά εξετάζονται λεπτομερέστερα στις σελίδες που ακολουθούν, παρέχουν νέες παραθέσεις από πολλαπλές φωνές ενδιαφερομένων οι οποίοι μοιράζονται ενεργώς τις εμπειρίες και τις προσδοκίες τους. Ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στα αποτελέσματα που προέρχονται από την Ιορδανία, την Τυνησία και το Μαρόκο όπου, όπως και σε παρόμοιες χώρες, ο διάλογος έρευνας- γραμμής πολιτικής είναι ανεπαρκώς θεμελιωμένος, η ποιοτική έρευνα επιδεικνύει ισχυρές δυνατότητες για ενημερωτικές πολιτικές και ενίσχυση της αυτενέργειας των μεταναστών. Μια σειρά τελικών συστάσεων παρέχει απαντήσεις στα αρχικά μας ερωτήματα και προσφέρει πρακτικές οδηγίες.

Μια καινοτόμος προσέγγιση

Από τον Ιανουάριο ως τον Ιούνιο 2023, το χρηματοδοτούμενο υπό της ΕΕ Έργο H2020 ερευνητικό πρόγραμμα ΙΤΗΑCΑ διοργάνωσε έναν κύκλο Εκδηλώσεων Συμβουλίων Πολιτικής (PCEs). Οι εκδηλώσεις PCE καθιερώθηκαν για να δώσουν τη δυνατότητα σε μια ευρεία ομάδα ενδιαφερομένων να συναντηθούν και να ανταλλάξουν σκέψεις, απόψεις και προτάσεις σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο πάνω στο θέμα της σχέσης μεταξύ έρευνας και γραμμών πολιτικής (στο εξής, σχέσεις έρευνας-πολιτικής).

Συμμετέχοντες: Υπεύθυνοι σχεδιασμού πολιτικής, ερευνητές μελετών μετανάστευσης, κοινωνιολόγοι, κοινωνικοί ανθρωπολόγοι, ιστορικοί, εκπρόσωποι ενώσεων μεταναστών, ειδικοί στην επικοινωνία, εκπρόσωποι διακυβερνητικών οργανώσεων και νομικοί προσκλήθηκαν υπό των εταίρων του ερευνητικού προγράμματος ΙΤΗΑCΑ. Περίπου 150 συμμετέχοντες ήταν παρόντες σε 12 συναντήσεις.

Τοποθεσίες: Επτά χώρες (Αζερμπαϊτζάν, Ελλάδα, Ιορδανία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Μαρόκο, Τυνησία), σε 12 πόλεις (Αθήνα, Αμμάν, Αχάν, Λέιντεν, Μιλάνο, Μοντένα, Μπακού, Ραμπάτ, Ρώμη, Τατάουιν, Τύνιδα).

Μέθοδοι: Οι τοπικές και εθνικές συναντήσεις διαχωρίζονταν σε δύο κύρια μέρη: στο πρώτο μέρος, οι συμμετέχοντες συζητούσαν τη σημασία της έρευνας και των αρχείων από την επαγγελματική και προσωπική τους εμπειρία, καθώς και τις ευκαιρίες που προσφέρονταν και τα εμπόδια που

αντιμετώπιζαν στην διεξαγωγή και μεταφορά των αποτελεσμάτων. Στο δεύτερο μέρος, οι συμμετέχοντες μοιράζονταν τις απόψεις τους σε ό,τι αφορά τους τρόπους ενίσχυσης της συνέργειας μεταξύ, αφενός, της ποιοτικής και αρχειακής έρευνας και, αφετέρου, των μεταναστευτικών πολιτικών.

Κάθε εμπλεκόμενος εταίρος του Έργου ΙΤΗΑCΑ παρείχε έκθεση της κάθε συνάντησης, η οποία είχε συνταχθεί μέσω θεματικής ανάλυσης.

Σκοποί: Με στόχο να σκεφτούμε βαθύτερα τις σχέσεις μεταξύ έρευνας και γραμμών πολιτικής, αναπτύχθηκαν πλαίσια που να νοηματοδοτούν τις σχέσεις έρευνας-πολιτικής και τις επιπτώσεις τόσο της έρευνας όσο και της πολιτικής γραμμής σε Ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο (Scholten, 2018), με ιδιαίτερη προσοχή στην κοινωνικο-ποιοτική έρευνα (WHO, 2022; Iosifides, 2011). Αναπτύχθηκαν διάφορα μοντέλα που βασίζονταν στον βαθμό που οι μελετητές εμπλέκονται ενεργώς στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής, ή, αντιστρόφως, στο γεγονός ότι μπορεί να παραμένουν κρυμμένοι στον 'πύργο' τους υπό την προστασία της επιστημονικής αντικειμενικότητας.

Στην παρούσα σύνοψη, το ερευνητικό πρόγραμμα ΙΤΗΑCΑ διευρύνει την επικέντρωσή του από την Ευρώπη ως τη Μέση Ανατολή, τη Βόρειο Αμερική και περαιτέρω, και περιλαμβάνει ένα μοναδικό φάσμα ενδιαφερομένων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των μεταναστευτικών πολιτικών, οι οποίες είναι ήδη ή εν δυνάμει πρωταγωνιστές στον τομέα της ποιοτικής και αρχειακής έρευνας. Χάριν αυτής της δράσης του έργου, το ΙΤΗΑCΑ έχει επεκτείνει το δίκτυο των μεταναστών και των μεταναστευτικών ενώσεων και των επαγγελματιών που λειτουργούν στο πεδίο διαφόρων τοπικών, εθνικών και διεθνών πολιτικών, όχι απλώς ευαισθητοποιώντας τους περί του θέματος αλλά επιτρέποντάς τους να **συν-δημιουργήσουν συστάσεις για δεοντολογική και αποτελεσματική έρευνα προσανατολιζόμενη προς τις γραμμές πολιτικής.**

Η εν λόγω δράση αποτελεί μέρος του ερευνητικού έργου ΙΤΗΑCΑ (G.A. 101004539) το οποίο έχει στόχο να αναλύσει τα σχήματα μετανάστευσης από τον Μεσαίωνα έως σήμερα εντός ενός αυστηρά ιστορικού πλαισίου και να διαθέσει τα αποτελέσματα μέσω μιας διαδικτυακής πλατφόρμας. Με τον τρόπο αυτό θα προσφέρει στους μετανάστες, ερευνητές, επαγγελματίες που λειτουργούν στο πεδίο και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής μια ψηφιακή βάση δεδομένων αφηγημάτων, εγγράφων και αρχαιολογικών πηγών.

Η Κοινοπραξία καταβάλλει ιδιαίτερη προσπάθεια για να έχει αντίκτυπο σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο, ούτως ώστε να μεταμορφωθούν τα αφηγήματα και οι πολιτικές για τη μετανάστευση. Τα θέματα, οι πρακτικές και οι συζητήσεις που προέκυψαν στη διάρκεια των εκδηλώσεων ΙΤΗΑCΑ PCE αφορούσαν διαφορετικά γεωγραφικά, κοινωνικά και οικονομικά πλαίσια. Ωστόσο, η ανατροφοδότηση από τους ενδιαφερόμενους αποκάλυψε σημαντικές ομογενείς περιοχές ως προς τα προβλήματα, τις ευκαιρίες και τις συνιστώμενες προτάσεις.

Η παρούσα σύνοψη πολιτικής γραμμής εκπροσωπεί τις απόψεις των εταίρων του έργου του ΙΤΗΑCΑ.

Η υποστήριξη που έλαβε από το Πρόγραμμα Horizon 2020 για τις δημοσιεύσεις του έργου δεν αποτελεί έγκριση των περιεχομένων τους, που αντικατοπτρίζουν μόνον τις απόψεις των συγγραφέων τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για την οποιαδήποτε τυχόν χρήση τα πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα σύνοψη.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ-ΚΛΕΙΔΙΑ 1

Οι σχέσεις μεταξύ ποιοτικής έρευνας και μεταναστευτικών πολιτικών: Έννοιες, προκλήσεις και ευκαιρίες

Οι διαφορές μεταξύ ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας αποτελούν συχνά θέμα συζήτησης. Η ποσοτική έρευνα ασχολείται με αριθμούς και χρήσεις στατιστικών μοντέλων για να εξηγήσει δεδομένα. Οι πιο γνωστές ποσοτικές μέθοδοι είναι οι δημοσκοπήσεις και οι σφυγμομετρήσεις. Από την άλλη πλευρά, η ποιοτική έρευνα αποφεύγει τους αριθμούς και επικεντρώνεται στην ανάλυση λέξεων και εικόνων (γραπτός λόγος, ακουστικές και οπτικές καταγραφές, εικόνες ή πολυμέσα), με στόχο την 'ερμηνεία' τους εντός κοινωνικών πλαισίων. Δύο εξέχουσες ποιοτικές μέθοδοι συνίστανται στην εν-τω-βάθει συνέντευξη και στις ομάδες έρευνας. Ενώ η ποσοτική έρευνα θέτει ερωτήματα όπως 'πόσο/α' ή 'πόσο συχνά', η ποιοτική έρευνα, αντιθέτως, εστιάζει στο 'τι', 'πώς' και 'γιατί'.

Τόσο οι ποσοτικές όσο και οι ποιοτικές μέθοδοι είναι απαραίτητες για την υποστήριξη αποτελεσματικής χάραξης πολιτικής που βασίζεται σε στοιχεία και εν-τω-βάθει γνώση των κοινωνικών πλαισίων. Η ποιοτική και ερμηνευτική έρευνα μπορεί να διευρύνει την κατανόησή μας όταν πρόκειται για το τεράστιο και πολύπλοκο θέμα των διαδικασιών χάραξης πολιτικής ενώ μπορεί και να διευκολύνει την εν-τω-βάθει εξελιγμένη και λαβυρινθώδη αντίληψη που έχουμε για το πλαίσιο, ώστε να διευκολύνει και να υποστηρίξει τη διαδικασία εφαρμογής της εκάστοτε πολιτικής.

Η παρούσα σύνοψη επικεντρώνεται στην ποιοτική και αρχειακή έρευνα, διότι αυτή αποτελεί τον κεντρικό πυρήνα του έργου του ΙΤΗΑCΑ. Απώτερος στόχος είναι να δημιουργηθεί μια πλατφόρμα που θα λειτουργεί ως διαδραστικός χώρος για τη συλλογή και διάχυση μεταναστευτικών αφηγημάτων, τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος, διαμορφώνοντας έτσι μια βάση γνώσεων για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους ερευνητές, τους επαγγελματίες πεδίου και όλους τους ενδιαφερόμενους που εμπλέκονται στο ταξίδι, στην άφιξη και στη βοήθεια των μεταναστών.

Αυτοί, εξάλλου, είναι και οι κύριοι αποδέκτες του εγγράφου και προσκλήθηκαν να γίνουν συν-παραγωγοί στην δημιουργία του.

1.1 Ποιοτική έρευνα και μεταναστευτικές πολιτικές

“Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι οι επίσημες κρατικές και διεθνείς πολιτικές συχνά βασίζονται μόνο σε ποσοτικές παραμέτρους τις οποίες και λαμβάνουν υπόψη. Η απόφαση να αποπειραθεί κανείς να μεταναστεύσει μπορεί να προκύπτει από πολλαπλές προσωπικές συνθήκες σε ατομικό, οικογενειακό, πολιτισμικό και κοινωνικό επίπεδο και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλα τα εν λόγω επίπεδα όταν προσπαθούμε να κατανοήσουμε το φαινόμενο της μετανάστευσης. Υπό αυτή την έννοια, η συζήτησή μας κάνει μια σημαντική διάκριση μεταξύ προσωπικών κινήτρων και κοινωνικών αιτίων της μετανάστευσης. Η διάκριση αυτή μπορεί να λειτουργήσει ως σημείο σύγκλισης μεταξύ ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας. Σε κάθε απόφαση για μετανάστευση εμπλέκεται ένα σύνθετο σύνολο προσωπικών αιτίων, αλλά όταν οι μεταναστεύσεις καθίστανται ένα αριθμητικώς μεγάλο φαινόμενο, αυτό σημαίνει ότι κάτι συμβαίνει στην κοινωνία το οποίο δεν είναι απλώς το άθροισμα των εν λόγω ατομικών αιτίων. — Ερευνήτριά, Τατάουιν, Τυνησία

Οι ποιοτικές μέθοδοι δεν βοηθούν μόνο την ακαδημαϊκή έρευνα, αλλά παρέχουν μια βάση για τη λήψη αποφάσεων σε κάθε φάση της διαδικασίας σχεδιασμού, εφαρμογής και αξιολόγησης γραμμών πολιτικής και πρακτικών δραστηριοτήτων, **πράγμα που συνεπάγεται ότι πρέπει να προηγείται ακρόαση πριν προβούμε σε πράξη**. Οι παρούσες μέθοδοι αποτελούν μέρος διαφόρων τομέων του **κοινωνικού έργου**: «Οργανώνουμε πολλές συναντήσεις, προσπαθούμε να φέρουμε τους ανθρώπους σε επαφή και να τους επιτρέψουμε να παραγάγουν λύσεις από κοινού με εμάς», μας εξήγησε ένας επαγγελματίας υγείας σε μια από τις εκδηλώσεις μας στην Ιταλία.

Ένα σημείο εκκίνησης ώστε να συμφωνήσουμε σε έναν κοινό ορισμό της ποιοτικής έρευνας για γραμμές πολιτικής είναι να αποφασίσουμε **πότε** καθίσταται απαραίτητη η έρευνα. Ένα κοινό εύρημα μεταξύ των ενδιαφερομένων του ΙΤΗΑCΑ είναι ότι **η έρευνα βοηθά να βελτιώσουμε τη γνώση μας περί μετανάστευσης, παρέχοντας εξήγηση των αιτίων του φαινομένου και θέτοντάς τα εντός πλαισίων** εντός των οποίων είναι περισσότερο αναγκαίο, είτε αφορά πολιτικές, εκπαιδευτικές ή εργατικές συνθήκες, είτε τους τομείς υγείας και υποδοχής. Η ποιοτική έρευνα (εφεξής ΠΕ) βοηθά στην **αξιολόγηση των μεταναστευτικών πολιτικών** και στη διαμόρφωση προτάσεων για τη βελτίωσή τους, ενώ, ταυτοχρόνως, εγγυάται και την συνέπεια ως προς άλλες δημόσιες πολιτικές. Η γραμμή πολιτικής μετανάστευσης συνίσταται σε μια διαρκώς εξελισσόμενη σειρά κειμένων, των οποίων η έκφραση και ερμηνεία **διαφέρουν ανάλογα με το πλαίσιο** εντός του οποίου εφαρμόζονται οι πολιτικές. Υπάρχουν στοιχεία που υποστηρίζουν τον ισχυρισμό ότι η ΠΕ βοηθά την οικοδόμηση γραμμών πολιτικής που δεν βασίζονται σε αφηρημένες υποθέσεις, αλλά, αντιθέτως, σε ατομικές και συλλογικές εμπειρίες, καθώς οι μέθοδοι ποιοτικής έρευνας -π.χ., συνεντεύξεις και ομάδες έρευνας - προσφέρουν πιο λεπτομερή και χρωματισμένη κατανόηση των πρακτικών, κινήτρων και προκλήσεων της μετανάστευσης. Επειδή η ΠΕ βασίζεται στη συζήτηση, διευκολύνει την εν-τω-βάθει διερεύνηση των αξιών και αιτίων της μετανάστευσης στους διάφορους και ποικίλους πολιτισμούς και μπορεί να βοηθήσει **εξηγώντας, μέσω ιστορικών και βιωμένων εμπειριών**, διάφορες πλευρές της μετανάστευσης που έχουν ποικίλη σημασία για την γενικότερη έννοιά της. Η ΠΕ μπορεί, επίσης, να βοηθήσει να επιβεβαιωθεί πώς βιώνουν οι διάφοροι εμπλεκόμενοι ενδιαφερόμενοι την μεταναστευτική εμπειρία - τα κίνητρα, το ταξίδι, την άφιξη, τις πρακτικές συνέπειες, τους πιθανούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες - και πώς αυτή η οπτική γωνία επηρεάζει τις αποφάσεις τους. Επιπλέον, η ΠΕ μπορεί να βοηθήσει την αναγνώριση του τρόπου με τον οποίο ανταποκρίνονται οι χώρες, οι πολιτικοί και οι διοικήσεις όταν υιοθετούν ειδικές διαδικασίες υποδοχής.

«Η διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας, βασισμένη σε λογική συζήτηση και όχι σε αριθμητικά στοιχεία, αποτελεί αναγκαία **βάση για πολιτικές που αφορούν μη έκτακτες καταστάσεις**, πόρρω απέχουσες από αφηρημένες θεωρίες, αλλά **βασισμένες σε ατομικά και συλλογικά αφηγήματα**», εξήγησε υπεύθυνος χάραξης πολιτικής που ασχολείται με την μετανάστευση και έχει έδρα τη Ρώμη.

1.2 Πρωταγωνιστές έρευνας και πολιτικών γραμμών

Με βάση τους στόχους γνώσης που αποτελούν κινητήριο δύναμη για την έρευνα, από τις εκδηλώσεις PCE προέκυψαν τέσσερις κύριες ομάδες πρωταγωνιστών: εκείνοι που **χρηματοδοτούν** την έρευνα, εκείνοι που **σχεδιάζουν, διεξάγουν και αναλύουν** την έρευνα, εκείνοι που **συμμετέχουν** ως **υποκείμενα** και εκείνοι που **χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα** της έρευνας.

Εκτός από τον πιο προφανή ρόλο που έχουν οι ερευνητές και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, ένα σαφές εύρημα από τις εκδηλώσεις PCE ήταν η ανάγκη εμπλοκής ενός ευρέος φάσματος ενδιαφερομένων. Η έρευνα και τα δεδομένα στοιχεία που αφορούν την μετανάστευση δεν παράγονται μόνον από θεωρητικούς επιστήμονες, αλλά και από επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στο πεδίο, από ενώσεις μεταναστών, οργανώσεις από την κοινωνία των πολιτών και μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΚΠ/ΜΚΟ) και από τους ίδιους τους μετανάστες, μέσω εκθέσεων αναφοράς, ιστοτόπων, καθώς και αφηγημάτων που συχνά συνίστανται σε αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (βλ. [Πρώτη Σύνοψη Πολιτικής Γραμμής του ΙΤΗΑCΑ](#) περί της αυτό-παρουσίασης των μεταναστών και τον Covid-19).

Μετανάστες

Αν γίνει σωστά η διάχυση, τα αφηγήματα μεταναστών που έχουν συλλεγεί και τεθεί υπό ποιοτικών ερευνών στα εκάστοτε πλαίσια, μπορεί να βοηθήσουν τονίζοντας την πολυπλοκότητα του όρου 'μετανάστευση' και αντιμετωπίζοντας την ευρέως διαδεδομένη, αν και ψευδή, άποψη ότι όλοι οι μετανάστες εμπίπτουν στην ίδια μονολιθική κατηγορία.

Στο ερευνητικό πρόγραμμα ΙΤΗΑCΑ, ο όρος 'μετανάστης' χρησιμοποιείται για να περιγραφεί οποιοσδήποτε (άτομο, ομάδα ή κοινότητα) μετακινείται από τόπο σε τόπο, είτε διερχόμενος διεθνής σύνορα (διεθνής μετανάστευση) είτε παραμένοντας εντός της ίδιας χώρας (εσωτερική μετανάστευση). Η μετακίνηση μπορεί να είναι ακούσια ή αναγκαστική, για οικονομικούς, περιβαλλοντικούς, πολιτικούς ή θρησκευτικούς λόγους, και περιλαμβάνει και τους πρόσφυγες, είτε είναι νόμιμοι είτε παράνομοι.

Οι μετανάστες είναι τόσο τα υποκείμενα της ΠΕ όσο και οι εν δυνάμει χρήστες της. Αν διαδοθούν καταλλήλως υπό των ερευνητών, τα ευρήματα της ΠΕ μπορεί να διευκολύνουν τους μετανάστες να κατανοήσουν τις χώρες και κοινωνίες υποδοχής τους και τις σχετικές δραστηριότητες και πρακτικές συμπερίληψης. Από τη μία πλευρά, αρκετοί υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής κατέθεσαν στα σχόλιά τους στις εκδηλώσεις PCE του ΙΤΗΑCΑ, από τις Κάτω Χώρες έως τη Νότιο Αφρική, ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό να δοθεί ευκαιρία να ακουστεί η φωνή των μεταναστών μέσω **περιοδικών διαβουλεύσεων**. Αν παρουσιαστεί επιτυχώς ο σκοπός και η χρησιμότητα της έρευνας στη χάραξη αποτελεσματικότερων πολιτικών για τους εν δυνάμει μετανάστες στις χώρες καταγωγής τους, θα ενισχυθεί η προθυμία τους να συμμετάσχουν στις διαβουλεύσεις. «Οι κάτοικοι αγροτικών περιοχών είναι διατεθειμένοι να δώσουν προσωπικές πληροφορίες για τον εαυτό τους σε ό,τι αφορά τη μετανάστευση. Η ανταλλαγή πληροφοριών με εμάς, τους ερευνητές, μέσω συνεντεύξεων, σημαίνει ότι τους δίνεται η δυνατότητα να προσελκύσουν περισσότερη προσοχή στα προβλήματά τους. Πολλές κοινότητες δεν έχουν συμμετάσχει προηγουμένως σε κανένα από τα έργα που εφαρμόζονται από μη κυβερνητικές οργανώσεις ή εντός του πλαισίου διεθνώς οργανωμένων προγραμμάτων», δήλωσε ένας γεωγράφος στη συνάντηση στο Αχάν, ένα μικρό χωριό του Αζερμπαϊτζάν στην περιοχή Ισμαίλι. Από την άλλη πλευρά, σε περιοχές όπου η σχέση έρευνας-πολιτικής βρίσκεται σε πιο προχωρημένο στάδιο, ένα σημείο-κλειδί δράσης είναι να ενισχυθεί η εκπροσώπηση των μεταναστών στην πολιτική ζωή των πόλεων, των περιφερειών και των κρατών. «Αυτή τη στιγμή, βλέπουμε ανεπαρκή εμπλοκή των κοινοτήτων μεταναστών στην τοπική πολιτική ζωή που οφείλεται και στην αίσθηση ότι η συμμετοχή τους δεν έχει καμία επίπτωση στις δημόσιες

υποθέσεις», ισχυρίστηκε ένας πολιτικός με καταγωγή από την Αφρική και μέλος του Δημοτικού Συμβουλίου του Τορίνο στην Ιταλία.

Οργανώσεις Κοινωνίας των Πολιτών

Σε όλες τις επτά χώρες όπου φιλοξενήθηκαν εκδηλώσεις PCE του ΙΤΗΑCΑ, τα θεμελιώδη υποκείμενα της ΠΕ είναι **οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών**, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται υπεύθυνοι επικοινωνίας, διαμεσολαβητές, ενώσεις και ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στο πεδίο. «Περισσότερο και από ερευνητές, είναι ειδήμονες της περιοχής», ισχυρίστηκε ένας ερευνητής στο Λέιντεν των Κάτω Χωρών, κατά τη συζήτηση των ρόλων κυβερνητικών και πανεπιστημιακών επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στο πεδίο σε θέματα υποδοχής ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+ και μεταναστών.

Η ΠΕ βοηθά, εξάλλου, να **διαφυλαχθούν τα δεδομένα για μελλοντική χρήση**, διευκολύνοντας έτσι το έργο σε αυτόν τον τομέα, ώστε να σχεδιάζεται και να αξιολογείται καλύτερα. Σε συνεργασία με τους τοπικούς, εθνικούς και διεθνείς θεσμούς, μπορεί, τελικά, να βοηθηθεί έτσι η σχεδίαση νέων και αποτελεσματικών γραμμών μεταναστευτικής πολιτικής.

Εκτός αυτού, «οι μελέτες και η έρευνα αποτελούν **βασικό εργαλείο για το έργο των ΜΚΟ**», σύμφωνα με επαγγελματίες του πεδίου και ακτιβιστή στην Ιταλία. Για παράδειγμα, πρόσφατη ανάλυση των δεδομένων για τις θαλάσσιες διασώσεις αποδόμησε την παρουσίαση των ΜΚΟ ως παράγοντες έλξης παράνομης μετανάστευσης. Επιπλέον, το έργο της ιατροδικαστικής αρχιτεκτονικής, που διεξήχθη με συνδυασμένες προσπάθειες πανεπιστημιακών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, αποκάλυψε την αποτελεσματικότητα της αντιμετώπισης έγκυρων ανθρωπιστικών δράσεων και της αξιολόγησής τους.

Κατά την ανάλυση της συζήτησης του ΙΤΗΑCΑ, στην οποία οι ενδιαφερόμενοι έθεσαν ερωτήσεις για τον ρόλο τους στην ΠΕ και για τον τρόπο που την εφαρμόζουν, αναγνωρίστηκε ως εξαιρετικά σημαντική η **ανάγκη συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων παικτών**.

1.3 ΠΕ και γραμμές πολιτικής στην πράξη

Η ΠΕ ξεκινά με τεκμήρια και ιστορίες: εμπειρίες που περιγράφηκαν, ακούστηκαν, αναλύθηκαν και επαναλήφθηκαν ως αφηγήματα. Έτσι επιτρέπεται σε όσους χρησιμοποιούν την έρευνα αυτή να εμβριθήσουν στα αποτελέσματα, ούτως ώστε, σε απώτερο χρόνο, να μετατρέψουν και να διοχετεύσουν τις εν λόγω πληροφορίες στις πρακτικές και πολιτικές γραμμές τους. Οι εμπειρίες που τόνισαν οι ενδιαφερόμενοι του ΙΤΗΑCΑ αποκάλυψαν τόσο ευκαιρίες όσο και κωλύματα στην εφαρμογή τους.

Η ποιοτική έρευνα ως εργαλείο κοινωνικής καινοτομίας

Με την παροχή βαθύτερης γνώσης των πραγματικών ιστοριών μεταναστών/τριών, η ποιοτική έρευνα μπορεί να προσφέρει στις οργανώσεις και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής **νέες λύσεις και νέα προγράμματα**, καθώς και να **ευαισθητοποιήσει** περί των πραγματικών συνθηκών των μεταναστών.

Αφού συλλεχθούν οι ιστορίες, οι εμπειρίες και οι καταθέσεις από τους μετανάστες και τους επαγγελματίες που εργάζονται στο πεδίο, καθώς και από εκείνους που σχεδιάζουν και αξιολογούν τις γραμμές μεταναστευτικής πολιτικής, το υλικό αυτό πρέπει να μελετηθεί, να αποδομηθούν οι πλευρές της πολυπλοκότητάς του και, στη συνέχεια, να εξεταστούν οι πιθανές **λύσεις**.

«Ορισμένες φορές τα δεδομένα υποδεικνύουν ότι οι μετανάστες ή, εν πάση περιπτώσει, οι αλλοδαποί αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης στις υπηρεσίες λόγω της κουλτούρας του τόπου καταγωγής τους. Έχουν διαφορετικές απόψεις για την υγεία, την ευαλωτότητα, την πρόληψη και την περίθαλψη. Η έρευνα ανοίγει νέες ατραπούς που οδηγούν από τους θεσμούς προς τους μετανάστες, διερευνώντας όλους τους χώρους, εγκαταστάσεις και ανεπίσημα περιβάλλοντα όπου ζουν αλλοδαποί και τους τόπους όπου μπορούν να τους συναντήσουν» - Επαγγελματίας του τομέα υγείας, Μοντένα, Ιταλία.

Η ικανότητα πρόσβασης σε δεδομένα ποιοτικής έρευνας καθιστά δυνατό να γίνουν επεμβάσεις που έχουν μεγαλύτερη συνοχή με την εδαφική περιοχή όπου κατοικούμε, να υπερκεράσουν τις προκαταλήψεις που, ακόμη και με τις καλύτερες προθέσεις, έχει ο καθένας μας. Για παράδειγμα, αν είμαι υπεύθυνος/η για την διαχείριση της υποδοχής ενός μετανάστη, πρέπει να αναρωτηθώ εγώ ο ίδιος/η ίδια ποια είναι τα χαρακτηριστικά του ατόμου, ποιες οι ιδιαίτερες λεπτομέρειες που το αφορούν και ποιες οι συνέπειες του γεγονότος ότι δεν έχει κατοικία». - Επαγγελματίας πεδίου, ΜΚΟ, Μοντένα, Ιταλία

«Μια ερευνητική ομάδα από το πανεπιστήμιο διεξήγαγε ΠΕ για να μελετήσει την πρόσβαση των μεταναστών σε κοινωνικές υπηρεσίες. Τα αποτελέσματα οδήγησαν στη σχεδίαση νέου εντύπου αιτήσεων λαμβάνοντας υπόψη τη διευκόλυνση της καθημερινής ζωής των μεταναστών, προσφέροντας πολύτιμες και επικαιροποιημένες πληροφορίες περί των διαθέσιμων υπηρεσιών, δίνοντας τη δυνατότητα ανατροφοδότησης και, συνεπώς, ανοίγοντας διάλογο με τη διοίκηση» - Στέλεχος Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, Αθήνα, Ελλάδα.

Σε ό,τι αφορά την προώθηση της καινοτομίας, τα ευρήματα της ΠΕ παρέχουν την ευκαιρία να:

- **Συζητηθούν τα στερεότυπα**, διερευνώντας τις πολύπλευρες εμπειρίες των μεταναστών
- **Τεθούν νέα ερωτήματα** στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων και στους επαγγελματίες του πεδίου («δεν αρκεί να είναι κανείς παρών, πρέπει και να γνωρίζει»)
- **Παρακολουθούνται και να αξιολογούνται** οι υφιστάμενες γραμμές πολιτικής.
- **Βελτιωθούν και να δημιουργηθούν νέες πολιτικές**
- **Βασίζονται οι αποφάσεις στην πολυπλοκότητα** του φαινομένου και, όπως συχνά συμβαίνει, όχι σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης
- **Εξοικονομούνται οικονομικοί πόροι**, ώστε να αποφεύγεται η εκκίνηση εκ του μηδενός (έχουν συχνά μελετηθεί καταστάσεις και λύσεις και, άρα, οι αποφάσεις πολιτικής γραμμής έχουν τη δυνατότητα να εκμεταλλευτούν την υφιστάμενη εμπειρία)
- **Δικτυωθούν οι εμπλεκόμενοι ενδιαφερόμενοι** που έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάξουν τις ιστορίες τους και τις προτάσεις τους με τους επαγγελματίες του πεδίου, τους ερευνητές και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και να διευκολύνουν την πρόσβαση στις κοινότητες των μεταναστών.

Από την έρευνα στις γραμμές πολιτικής - από τις γραμμές πολιτικής στην έρευνα: Εμπόδια καθ' οδόν

Η φύση και το είδος των εμποδίων στις σχέσεις ΠΕ-πολιτικής βασίζονται σε διαρθρωτικά/πρακτικά και πολιτικά αίτια.

Σε όλες τις χώρες που εμπλέκονται στο ερευνητικό πρόγραμμα ΙΤΗΑCΑ τα διαρθρωτικά εμπόδια που αναγνωρίζονται από τους ενδιαφερομένους και κωλύουν τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να χρησιμοποιήσουν τα αποτελέσματα της έρευνας είναι, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- **Κενά στο ρυθμιστικό τομέα,**
- **Ειδικές τοπικές συνθήκες,**
- **Διοικητικές πρακτικές,**
- **Διαφορετικά χρονικά πλαίσια.**

«Μεγάλος όγκος πολύτιμων και σημαντικών ερευνητικών δεδομένων μπορεί να μένουν αχρησιμοποίητα, ανάλογα με το εκάστοτε Κυβερνητικό πρόγραμμα. Σε ό,τι αφορά τον τρόπο λειτουργίας της διοίκησης, πολλές υπηρεσίες κατακερματίζονται μεταξύ υπουργείων ώστε δεν είναι πάντοτε δυνατόν να παρακολουθήσουμε τι συμβαίνει στα διάφορα υπουργικά τμήματα. Η δημόσια διοίκηση δεν έχει θεσμικά

πλαίσια συμπερίληψης ώστε να είναι σε θέση να συνδέονται οι διάφοροι παίκτες». - Επαγγελματίας του πεδίου, ΜΚΟ, Αθήνα, Ελλάδα

«Από τη μία πλευρά, οι διεθνείς και εθνικοί θεσμοί λειτουργούν υπό διοικητικές-γραφειοκρατικές δομές που, κατά κύριο λόγο, είναι προσανατολισμένες προς τον εαυτό τους. Από την άλλη πλευρά, υπόκεινται σε διαρκείς διαπραγματεύσεις, στη προσπάθειά τους να συνδυάσουν διάφορες ανάγκες και τάσεις». - Ερευνητής και υπεύθυνος χάραξης διεθνούς πολιτικής, Ρώμη, Ιταλία

«Το νομικό πλαίσιο πρέπει να προσαρμοστεί στις τοπικές συνθήκες και για να γνωρίσει κανείς αυτές τις ειδικές πλευρές, χρειάζεται να συλλεχθούν δεδομένα από το πεδίο... Οι σχέσεις και επικοινωνίες μεταξύ ενώσεων μεταναστών και Κυβερνήσεως έχουν γίνει πιο πολύπλοκες μετά τον ανασχηματισμό του Υπουργικού Συμβουλίου». - Ενδιαφερόμενος, Ραμπάτ, Μαρόκο

Μια από τις αιτίες για την αναποτελεσματική σχέση μεταξύ έρευνας και γραμμών πολιτικής είναι η πολιτική κατάσταση.

Ο σχεδιασμός πολιτικής γραμμής και οι αποφάσεις ποικίλλουν ανάλογα με την πολιτική ατζέντα της εκάστοτε Κυβέρνησης και τα ερευνητικά αποτελέσματα - ιδιαίτερα αν δεν ευθυγραμμίζονται με τα υφιστάμενα κυβερνητικά προγράμματα - συχνά δεν λαμβάνονται υπόψιν.

«Πρέπει να υπάρχει πολιτική βούληση για να ακουστούν οι ιστορίες των μεταναστών. Η ακρόασή τους συνεπάγεται αμέσως πολιτική ευθύνη... Η λογική της εξουσίας ελάχιστα συζητείται, πράγμα που σημαίνει ότι οι γραμμές πολιτικής είναι συχνά αποσυνδεδεμένες από την πραγματικότητα στο πεδίο», εξήγησε ένας ερευνητής σε εκδήλωση PCE στην Τύνιδα.

Από την πλευρά της έρευνας, ορισμένοι επαγγελματίες του πεδίου και υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής απαιτούν έρευνα περισσότερο προσανατολισμένη προς την πολιτική. Τα ευρήματά τους πρέπει να ελεγχθούν, να συζητηθούν και να δοκιμαστούν πριν αποτελέσουν αξιόπιστη βάση για οποιεσδήποτε συστάσεις. Αυτά τα διαρθρωτικά και πολιτικά κενά που αναγνωρίστηκαν παραπάνω ευθύνονται για την **ανεπαρκή χρησιμοποίηση** της υφιστάμενης και της εν δυνάμει ΠΕ.

« Συχνά η έρευνα μένει αχρησιμοποίητη, γιατί ο απαιτούμενος χρόνος δεν καθίσταται διαθέσιμος ώστε να γίνει κατανοητή, να επαναληφθεί μακροπρόθεσμα. Θα σας δώσω ένα παράδειγμα: έχουν περάσει σχεδόν τριάντα χρόνια από τότε που ένας συνάδελφός μου διεξήγαγε έρευνα με τίτλο «Τι κάνετε την Κυριακή;». Πήρε συνεντεύξεις από 40 ή 50 άτομα. Εκείνη την εποχή, το φαινόμενο της μετανάστευσης (στην Ιταλία) ήταν πολύ μικρότερο, τόσο από πλευράς αριθμών όσο και από πλευράς τύπου καταγωγής. Οι μετανάστες είχαν δουλειά και στέγη. Ωστόσο, οι γραμμές πολιτικής της εποχής τους υπολόγιζαν μόνο από την Δευτέρα ως την Παρασκευή. Το Σάββατο και την Κυριακή δεν ήταν μέρος του προγράμματος. Η ενσωμάτωση δεν αφορά μόνον το περιβάλλον εργασίας. Υπάρχει ακόμη περιθώριο να σκεφτούμε πώς να εμπλέξουμε τα άτομα που φτάνουν στη Μοντένα και να διασφαλίσουμε ότι έχουν κι αυτοί δικαίωμα στην Κυριακή και δεν είναι μόνον εργαζόμενοι». - Επαγγελματίας απασχολούμενος σε κέντρο υποδοχής, Μοντένα, Ιταλία

1.4 Δεοντολογικά ζητήματα

Όροι όπως, 'διαφάνεια', 'ανεξαρτησία', 'δεοντολογία' και 'εντιμότητα', εμφανίζονται συχνά στην επιχειρηματολογία των ενδιαφερομένων του προγράμματος ΙΤΗΑCΑ, όταν συζητούν πώς να χρησιμοποιήσουν την ΠΕ.

Ο κύριος πιθανός δεοντολογικός κίνδυνος στη σχέση μεταξύ έρευνας (όλων των ερευνητικών πεδίων και μεθόδων) και γραμμών πολιτικής είναι τα **εργαλεία εφαρμογής**. Η

γνώση μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για να τεκμηριώσει ειδικές πολιτικές ιδέες και ισχυρισμούς αλλά και για να ενισχύσει τον λαϊκισμό.

Παντού προκύπτουν θέματα μεροληψίας: ένας υπεύθυνος επικοινωνίας και ακτιβιστής στη Ρώμη εξήγησε ότι: «υπάρχουν εκείνοι που θεωρούν τον εαυτό τους αντιρατσιστή, χωρίς να έχουν ερμηνεύσει τον τρόπο που σκέπτονται οι ίδιοι. Αυτό που χρειάζεται είναι να αποδομήσουμε τον εσωτερικευμένο ρατσισμό. Καμιά φορά σε μείζονες εκδηλώσεις ρατσισμού οι ομάδες συζητήσεων αποτελούνται μόνον από λευκούς».

Η κύρια ευκαιρία που παρέχει η υπεύθυνη έρευνα είναι ότι μπορεί και αναγνωρίζει ζητήματα και απόψεις που βοηθούν στην αποσυναρμολόγηση των στερεοτύπων, με ωφέλιμες συνέπειες όχι μόνο σε δεοντολογικά θέματα που αφορούν την έρευνα και τη χρήση της, αλλά και τη σχέση με την ανάπτυξη καλύτερων πρακτικών λύσεων και υπηρεσιών. Πράγματι, οι στερεοτυπικές εκπροσωπήσεις αποτελούν επαναλαμβανόμενο θέμα στη σχεδίαση και εφαρμογή των γραμμών πολιτικής. Ο σχεδιασμός γραμμών πολιτικής που αφορούν την κατοικία, την εκπαίδευση και την υγεία, βασίζονται συχνά σε προ-καταλήψεις. Η υπεύθυνη χρήση των ερευνητικών αποτελεσμάτων βοηθά τους επαγγελματίες πεδίου και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να υιοθετήσουν μια κριτική οπτική γωνία και να αμφισβητήσουν την παρούσα προσέγγιση: είναι αναγκαίο «να διασφαλισθεί η συμμετοχή των μεταναστών ως ενεργών υποκειμένων στην έρευνα και στην ακρόαση των απόψεών τους, στους τρόπους που αναπαριστούν και βιώνουν την πόλη ώστε να δομηθούν υπηρεσίες που τους ταιριάζουν καλύτερα», εξήγησε επαγγελματίας που δραστηριοποιείται στον τομέα υγείας στην εκδήλωση PCE στις Κάτω Χώρες.

Για να διατηρηθεί η κριτική και δεοντολογική προσέγγιση σε όλες τις φάσεις της σχέσης ΠΕ-πολιτικής, από τη σχεδίαση ως τη χρήση των αποτελεσμάτων, **τα βασικά ερωτήματα που πρέπει να τεθούν είναι τα εξής:**

«Ποιος βρίσκεται πίσω από αυτό το έργο; Ποιος το χρηματοδοτεί; Ποιος είναι ο σκοπός της έρευνας;

Σε ποιον ανήκουν τα συλλεγόμενα δεδομένα;

Τι προτιθέμεθα να κάνουμε με τα συλλεχθέντα δεδομένα; Ποιοι είναι οι πιθανοί κίνδυνοι για τους συμμετέχοντες;

Ποιος δρέπει τα οφέλη της εν λόγω συλλογής δεδομένων;

Γίνεται διάχυση της έρευνας; Αν ναι, πώς και σε ποιον;

Αναγνωρίζουμε και δίνουμε αξία στην συμμετοχή των ενώσεων που συνέλεξαν τα δεδομένα και στους ανθρώπους που συμφώνησαν να μοιραστούν τις ιστορίες και τις εμπειρίες τους;» - Ενδιαφερόμενος, Ραμπάτ, Μαρόκο

1.5 Επικοινωνία της έρευνας

Στη σχέση ΠΕ-πολιτικής, η επικοινωνία συζητείται σε δύο επίπεδα: εκείνο των περιεχομένων και εκείνο των διαύλων επικοινωνιακής ροής.

Περιεχόμενα

Στο πρώτο επίπεδο, τα αποτελέσματα της ΠΕ προσφέρουν στους υπεύθυνους επικοινωνίας ιστορίες, εμπειρίες και πληροφορίες ζωής που αφορούν σύνθετα πλάισια. Η εμπλοκή μέσω ιστοριών αποτελεί δυνατή και πρακτική χρησιμοποίηση της υπεύθυνης ΠΕ. Για τους **επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της επικοινωνίας**, η ΠΕ μπορεί να

αποτελεί ευκαιρία για να ασχοληθούν με γραμμές μεταναστευτικής πολιτικής και για να ενθαρρύνουν τους μετανάστες να παρουσιάσουν όσα έχουν να πουν. Αποτελεί αποτελεσματικό δίαυλο ενημέρωσης και ευκαιρία για την διάδοση των θεμάτων που δεν είναι επαρκώς γνωστά στο ευρύ κοινό.

Η ΠΕ μπορεί να αποτελέσει τη βάση για να **ανατραπούν τα αρνητικά αφηγήματα**, παρέχοντας την ευκαιρία «να υποστηριχθεί ότι σε κάθε μεταναστευτικό δίαυλο υπάρχει πολυπλοκότητα και όχι απλώς δίπολο καλού-κακού» (μετανάστης/στρια, Αμμάν. **Η επίδραση ψευδών ειδήσεων και στερεοτυπικών εικόνων μεταναστών και μεταναστεύσεων** στα ΜΜΕ - ιδιαίτερώς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης - είναι αναμφισβήτητη. Ένας νομικός παρών στην εκδήλωση PCE στο Μιλάνο, Ιταλία, δήλωσε ότι: «Η επικοινωνία έκανε τους ανθρώπους να συνηθίσουν τα στερεότυπα. Χρόνια ολόκληρα αυξάνεται διαρκώς η τάση να αποδεχόμαστε το ανθρώπινο τίμημα της αναγκαστικής μετανάστευσης».

Η χρήση των ευρημάτων της ΠΕ στην επικοινωνία μπορεί να βελτιωθεί παρέχοντας δωρεάν **κατάρτιση σε δημοσιογράφους**, εφαρμόζοντας **εκπαιδευτικές εκστρατείες** και χρησιμοποιώντας **έργα τέχνης και βίντεο** ως εργαλεία για να ακουστεί η φωνή των μεταναστών, για να διαδοθούν τα αποτελέσματα της ΠΕ και για να εμπλακεί διευρυμένο κοινό.

«Οι καλλιτέχνες παράγουν 'εκπαιδευτικό υλικό'. Η τέχνη είναι προσβάσιμη και μπορεί να διαδοθεί σε ευρύτερο κοινό. Ο συνδυασμός τέχνης και έρευνας φαίνεται ότι αποτελεί καλό τρόπο διάδοσης μηνυμάτων και πρόσβασης σε ανθρώπους με τρόπο διαφορετικό από την απλή ανάγνωση μιας ερευνητικής έκθεσης» - -- Ενδιαφερόμενος στο Μαρόκο

Εκτός αυτού, η έρευνα - και κυρίως οι σπουδές ΜΜΕ - μπορεί να προσφέρει μια κριτική προσέγγιση για την εξερεύνηση του **πολύπλευρου περιβάλλοντος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης** και την συζήτηση των 'μονοδρομικών' ερμηνειών της πραγματικότητας, όπως τεκμηριώνεται στην παρούσα κατάθεση ενός φοιτητή σε Τυνησιακό πανεπιστήμιο στο Τατάουιν:

«Ορισμένες φορές, τα πρώτα υποκείμενα που παρουσιάζουν εσφαλμένα την πραγματικότητα μπορεί να είναι οι ίδιοι οι μετανάστες. Τα μέλη των οικογενειών των μεταναστών ενθαρρύνονται να θεωρούν ότι οι συγγενείς τους που ζουν στο εξωτερικό κάνουν τα όνειρά τους πραγματικότητα. Όταν επιστρέφουν από την Ευρώπη για διακοπές, ορισμένοι μετανάστες δομούν και μοιράζονται το δικό τους αφήγημα προσωπικής εκπλήρωσης, παραβλέποντας την πραγματικότητα της ζωής τους. Άλλες φορές, το μεταναστευτικό αφήγημα παρουσιάζεται ως ιστορία επιτυχίας, αν και δεν υπάρχει κανενός είδους επιτυχία. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παίζουν σημαντικό ρόλο στη ευρεία διάδοση τέτοιου είδους ιστοριών».

Στις εκδηλώσεις PCE σε κάθε χώρα του ΙΤΗΑCΑ, οι επαγγελματίες του πεδίου/υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής ζήτησαν από τους ερευνητές να υιοθετήσουν μια **πιο κατανοητή, περιεκτική και απλοποιημένη γλώσσα**.

Δίαυλοι ροής επικοινωνίας

Όταν η ΠΕ συναντά τη χάραξη γραμμών πολιτικής, απαιτεί **διαύλους αποκλειστικής χρήσης για την επικοινωνία**. Επί του παρόντος, υπάρχει έλλειψη **κοινών πλατφορμών** στις οποίες οι θεωρητικοί επιστήμονες και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής να έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάξουν τις ανάγκες πολιτικής γραμμής και τα ερευνητικά αποτελέσματα.

Η εισαγωγή **τοπικών, εθνικών και διεθνών** πλατφορμών, επί των οποίων θα έχουν τη δυνατότητα να συναντηθούν οι διάφοροι συμμετέχοντες, μπορεί να υποστηρίξει έναν

αποτελεσματικότερο διάλογο μεταξύ υπευθύνων χάραξης μεταναστευτικής πολιτικής και ερευνητών και να διευκολύνει την **παρακολούθηση και συνέχιση** των δράσεων βάσει ευρημάτων και να καταστήσει ικανή τη σύναψη συνεργασιών.

Οι οργανωμένες και επαναλαμβανόμενες συναντήσεις θα παρεμπόδιζαν τα επονομαζόμενα **'φαινόμενα σιλό'** (που χαρακτηρίζονται από έλλειψη επικοινωνίας ή κοινών στόχων μεταξύ των παικτών μιας οργάνωσης) και θα επέτρεπαν να διευρυνθεί ο διάλογος, αποφεύγοντας την προς-πολλές-κατευθύνσεις ροή της ενημέρωσης και ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ όλων των παικτών που εμπλέκονται στη ροή έρευνας-πολιτικής.

Να ένα παράδειγμα από την εκδήλωση PCE, στις Κάτω Χώρες με επικέντρωση στην υποδοχή προσφύγων ΛΟΑΤΙ+ «Σπάνια οι ΜΚΟ συνομιλούν μεταξύ τους σε δια-κρατικές πλατφόρμες», είπε ένας επαγγελματίας του πεδίου. «Η περισσότερη δουλειά γίνεται σε εθνικό επίπεδο ή σε επίπεδο πόλης από ακτιβιστές, εργαζόμενους σε ΜΚΟ και εθελοντές. Φανταστείτε μια πλατφόρμα που συνενώνει το τεράστιο δίκτυο ανθρώπων οι οποίοι αποτελούν την πρώτη επαφή για έναν πρόσφυγα ΛΟΑΤΙ+: νομικοί, κοινωνικοί λειτουργοί, θεραπευτές - πώς είναι δυνατόν να συνεργαστούν όλοι αυτοί μαζί; Θα πρέπει να είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που ανταλλάσσονται μεταξύ τους για το συμφέρον της υπόθεσης του πρόσφυγα».

ΕΥΡΗΜΑΤΑ-ΚΛΕΙΔΙΑ 2

Πολλαπλές σημασίες των αρχείων με σκοπό τις συνεργατικές προσπάθειες

«Ένα αρχείο σημαίνει συνοδεία, φροντίδα, σχέση. Είναι σαν μια κλειδαριά ασφαλείας που κλείνει ή ανοίγει μια πόρτα. Μπαίνοντας μπορείς να ανακαλύψεις τι υπάρχει στο εσωτερικό. Κλείνοντας δεν μπορείς να δεις τι περιέχει. Είναι μία ατραπός μνήμης, ένα εργαλείο που συγκρατεί διάφορες ιστορίες οι οποίες έχουν κάτι κοινό. Παραθέτοντας τα λόγια του Saverio Tutino, πρόκειται για ένα 'λίκνο μνήμης' που εξυπηρετεί παρέχοντας επίγνωση στις επόμενες γενιές». -- Αρχιωνόμος, Ρώμη

Ο όρος 'αρχείο' χρησιμοποιείται συχνά για να δηλώσει έναν τεχνικό χώρο, τον οποίον δύσκολα μπορεί να συμβουλευτεί κανείς, και δεν είναι προσβάσιμος παρά μόνο σε ερευνητές, διοικητικό προσωπικό και εξειδικευμένους επιστήμονες.

Από την άλλη, σε ό, τι αφορά τις γραμμές μεταναστευτικής πολιτικής στη διάρκεια των εκδηλώσεων PCE του ΙΤΗΑCΑ, η αρχειακή έρευνα επιδεικνύει ότι έχει τη δυνατότητα να παρέχει δυναμική ενημέρωση, νομικά πλαίσια, έγγραφα πολιτικής γραμμής, ιστορικό πλαίσιο και καινούργια αφηγήματα καθώς και να υποστηρίζει **μακροπρόθεσμα** την επιστήμη και τις γραμμές πολιτικής.

Ενώ οι **συμμετέχοντες στην έρευνα** τόνιζαν τα στοιχεία που αφορούσαν τις ιδιότητες 'διαφύλαξης' των αρχείων και την τεχνική τους δυνατότητα να διασυνδέουν διαφορετικές πηγές και δεδομένα για τις γραμμές πολιτικής, οι **επαγγελματίες του πεδίου** και οι ακτιβιστές έθεσαν το ζήτημα των ευκαιριών και προβλημάτων που συνδέονται με την αποτελεσματική και αποδοτική χρήση των αρχείων, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι είναι δυνατόν να αναπτυχθούν πιο αξιόλογες γραμμές πολιτικής χρησιμοποιώντας αρχεία που συνδυάζουν

στη συλλογή τους ατομικές εμπειρίες και κοινωνικά πλαίσια. Από την προοπτική των **υπεύθυνων χάραξης πολιτικής και λήψης αποφάσεων**, η χρήση των αρχείων αποτελεί ένα εν δυνάμει ισχυρό **εργαλείο για την λήψη αποφάσεων**.

«Η αρχειοθέτηση αποτελεί του πρωταρχικό βήμα σε κάθε δημοσιογραφική, κοινωνικο-ανθρωπολογική, κοινωνική ή ερευνητική επιχείρηση, καθώς χωρίς ειδική και λεπτομερή βάση δεδομένων δεν μπορεί κανείς να καταλήξει σε οριστικά συμπεράσματα». — Ερευνητής/τρια, Τύνιδα, Τунησία

«Ας πάρουμε το θέμα της κατοικίας: μια πρωταρχική ερώτηση είναι πώς μπορεί ένα αρχείο που φυλάσσει καταγραφές της κατάστασης στέγασης των μεταναστών να καλύπτει, επίσης, πληροφορίες περί άλλων θεμάτων, π.χ., υγείας, εκπαίδευσης, ευκαιριών απασχόλησης, εργασιακών συνθηκών, νομικών ζητημάτων, διαδράσεων με την τοπική κοινωνία. Όταν ενοποιηθούν σε ένα αρχείο, τα στοιχεία αυτά είναι δυνατόν να παρέχουν πληροφορίες καθώς και να παρακολουθούν τις εξελίξεις των γραμμών πολιτικής, να αποκαλύπτουν, για παράδειγμα, διακρίσεις λόγω φύλου, ηλικίας και εθνότητας» - Ερευνητής/τρια, Αθήνα, Ελλάδα.

Τα αρχεία έχουν ισχυρό επικοινωνιακό δυναμικό και γι' αυτό αποτελούν **εργαλείο που χρησιμοποιείται για να ενισχυθεί η αυτενέργεια των μεταναστών**, αφού είναι «μέσο διαπραγμάτευσης, τεκμηρίωσης και ευαισθητοποίησης που συμβάλλει στην ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών». Τα αρχεία θεωρούνται ουσιώδες εργαλείο για τη μελέτη της μετανάστευσης, την τεκμηρίωση των ταξιδιών των μεταναστών, την υποστήριξη της έρευνας, την κινητοποίηση υπέρ των δικαιωμάτων των μεταναστών», εξήγησε ενδιαφερόμενος που συμμετείχε στην εκδήλωση PCE στο Αμμάν. Ανεξάρτητα από τον τόπο όπου φιλοξενήθηκε η εκδήλωση PCE - από την Ανατολή στη Δύση, από την Ευρώπη στη Βόρεια Αφρική - τα αποτελέσματά μας επιδεικνύουν τη σημασία της **συγκρότησης και διατήρησης αρχείων με υπευθυνότητα**.

Δεδομένης της ισχύος που έχουν τα αρχεία σε ό,τι αφορά τη διαφύλαξη των μεταναστευτικών ιστοριών και την παροχή πληροφοριών βάσει των οποίων λαμβάνονται αποφάσεις, τα κύρια θέματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν είναι:

- Αφού η κουλτούρα και η ταυτότητα διαμορφώνονται με τη μνήμη και τα καταγεγραμμένα ιστορικά στοιχεία, **ποιος εισέρχεται** (επιτρέπεται να εισέλθει) στα στοιχεία του παρελθόντος και του μέλλοντος;
- **ποιος διαμορφώνει** τα αφηγήματα και τα αρχεία;
- Αφού μπορούμε και διατηρούμε καλές πρακτικές και τρόπους αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών και τα μετατρέπουμε σε ευκαιρίες για λόγους κοινωνικής συνοχής μέσω των αρχείων, **τι διαλέγουμε να διαφυλάξουμε;**

Όπως προκύπτει από την διεθνή εκδήλωση PCE που φιλοξενήθηκε στο Ιφρέιν (Μαρόκο), στο σταυροδρόμι μεταξύ έρευνας και διαμόρφωσης πολιτικής, **ένα αρχείο που προσφέρει αποτελεσματική υποστήριξη στις γραμμές μεταναστευτικής πολιτικής πρέπει να είναι:** ανοιχτό, βιώσιμο, προσβάσιμο, φιλικό-προς-τους-χρήστες, πλουραλιστικό, συμμετοχικό, πολύγλωσσο, πηγή στην οποία ανατρέχουμε, διαφανές (να παρέχει αναγνώριση στα υποκείμενα), ολιστικό (να περιλαμβάνει μετα-δεδομένα, συγκειμενικά δεδομένα) και υπεύθυνο (να παρέχει αναγνώριση στα ατομικά και συλλογικά αφηγήματα).

Είναι σαφές ότι για να αναπτυχθούν αρχεία που θα χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, αποτελεί **θέμα προτεραιότητας να καταρτιστούν επαγγελματίες αρχειονόμοι**.

Επικέντρωση στη Μεσόγειο: Ιορδανία, Μαρόκο, Τυνησία - Ποιοτική και αρχειακή έρευνα για λόγους αυτενέργειας

Ιορδανία

Η εκδήλωση PCE στην Ιορδανία επικεντρώθηκε στο ρόλο της αρχειοθέτησης και αφήγησης για λόγους ενίσχυσης πολιτικών και ανθρωπιστικών δράσεων. Στη συνάντηση συμμετείχαν ανεξάρτητοι αρχειονόμοι, Ιορδανοί ερευνητές και διεθνή ιδρύματα, ακτιβιστές και εθελοντές για τα δικαιώματα των προσφύγων και εκπρόσωποι της UNRWA. Τα ερωτήματα επικεντρώθηκαν κυρίως στην **αξία της αυτενέργειας** και τέθηκαν θεμελιώδη ερωτήματα όπως: Ποιος μιλά για τους μετανάστες και γιατί; Ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές και ποιοι οι διαμεσολαβητές; Πώς διαμορφώνουν οι σχέσεις ισχύος την παραγωγή αφηγημάτων; Με ποιο τρόπο αποτυπώνονται οι ιστορίες των μεταναστών που δεν ακούγονται και παραμένουν αόρατες; Ποιος ωφελείται από τα εν λόγω αφηγήματα και ποια είναι η επίπτωσή τους στις κοινωνικές αναπαραστάσεις και διαδράσεις μεταξύ προσφύγων και κοινοτήτων υποδοχής;

Οι ερευνητές, αρχειονόμοι και υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής έχουν τεράστια ευθύνη όταν επιλέγουν ποιος περιλαμβάνεται και ποιος αποκλείεται από την βάση δεδομένων που διαμορφώνει την ιστορία και καθοδηγεί τις ανθρωπιστικές και πολιτικές αποφάσεις.

Εκτός αυτού, αφού η διαφύλαξη της μνήμης μέσω έρευνας και αρχείων μπορεί να αποτελέσει τρόπο επιβεβαίωσης των δικαιωμάτων, είναι ζωτικής σημασίας να λαμβάνουν από κοινού αποφάσεις οι ερευνητές και οι συμμετέχοντες σχετικά με τους τρόπους που θα χρησιμοποιηθούν τα ερευνητικά αποτελέσματα.
«Καταγραφόμαστε σημαίνει υπάρχουμε. Θέλουμε να είμαστε πρωταγωνιστές, όχι απλώς να μας παρουσιάζουν οι ΜΚΟ ή οι κυβερνήσεις ως στοιχεία στις εκθέσεις τους», είπε ένας από τους συμμετέχοντες μετανάστης.

Τυνησία

Παρά την σχετική καχυποψία για τον ρόλο που παίζει η έρευνα στη διαμόρφωση των γραμμών μεταναστευτικής πολιτικής, λόγω του ελάχιστου ενδιαφέροντος των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, οι περισσότεροι συμμετέχοντες ισχυρίστηκαν ότι η ποιοτική και αρχειακή έρευνα μπορεί να αποδειχθεί βοηθός στη συλλογή **μεγάλου όγκου πληροφοριών**, όπως και η **εν δυνάμει καινοτομική της ικανότητα** στην υποβολή νέων λύσεων και στην **ευαισθητοποίηση σχετικά με τις αληθινές συνθήκες των μεταναστών**. Οι συμμετέχοντες εκτιμούν τις προσπάθειες των ομάδων ακτιβιστών και πιστεύουν ότι η επιστημονική έρευνα μπορεί να βοηθήσει την προσπάθειά τους. Αναγνωρίστηκε η αδυναμία της αποκλειστικά ποσοτικής προσέγγισης σε ό,τι αφορά την κατανόηση της μετανάστευσης, καταλήγοντας στο οριστικό συμπέρασμα ότι οι μεταναστευτικές πολιτικές και στρατηγικές δεν είναι δυνατόν να βασίζονται μόνο σε ποσοτικές πληροφορίες. Για παράδειγμα, αναγνωρίστηκε ότι το αίτιο για το πρόσφατο μεταναστευτικό κύμα από την Τυνησία, που χρησιμοποίησε μια εναλλακτική οδό εισόδου στην Ευρώπη, προκλήθηκε από την τεράστια 'ήττα' που υπέστησαν οι φιλοδοξίες και ελπίδες των νέων για μια καλύτερη ζωή, θέματα που μελετώνται καλύτερα με την ποιοτική παρά με την ποσοτική έρευνα. **Η ποιοτική και αρχειακή έρευνα έγιναν αποδεκτές ως εργαλεία για να επιστραφεί στους μετανάστες η δική τους φωνή.**

Μαρόκο

Οι τοπικές και εθνικές εκδηλώσεις PCE που φιλοξενήθηκαν στο Μαρόκο, τόνισαν τη **σημασία της έρευνας στη διαμόρφωση συμπεριληπτικών πολιτικών μετανάστευσης**. Απαιτούνται αυξημένη συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ ενεργούντων, αποσυναρμολόγηση πρακτικών διακρίσεων και αναγνώριση της συμβολής των μεταναστών στην Μαροκινή κοινωνία.

Ενώ αναγνωρίζεται ότι η έρευνα έχει δυναμικό ζωτικό ρόλο στην ενημέρωση των μεταναστευτικών πολιτικών επανέρχεται και το θέμα **μεγαλύτερης συνεργασίας και εμπλοκής των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, καθώς και των εργαζομένων σε δημόσιους θεσμούς** στην ερευνητική διαδικασία από την πρώτη στιγμή την έναρξής της. Συχνά οι μεταναστευτικές πολιτικές αποσυνδέονται από την πραγματικότητα του πεδίου **λόγω έλλειψης διαλόγου**, ο οποίος πρέπει να απευθύνεται και στις δύο πλευρές, **όχι μόνο στον σχεδιασμό των μεταναστευτικών πολιτικών αλλά και στην αξιολόγησή τους, από τη στιγμή που έχουν εφαρμοστεί**. Όπως δήλωσε ένας συμμετέχων/μία συμμετέχουσα: «Η συλλογή δεδομένων πρέπει να διεξάγεται τόσο κατάντη όσο και ανάντη. Λίγες μελέτες μάς λένε πώς εφαρμόζονται αυτές οι πολιτικές και, συνεπώς, χρειάζονται περισσότεροι πόροι για να αναληφθούν διαχρονικές μελέτες».

Συζητήθηκε η δημιουργία μόνιμων, δομημένων δικτύων ερευνητών μετανάστευσης σε εθνικό επίπεδο, ώστε να βελτιωθεί η οργάνωση και να συμβάλουν όλες οι δυνάμεις των ερευνητικών προσπαθειών, καθώς και να μην είναι αποκεντρωμένη η επιστημονική παραγωγή στον εν λόγω τομέα. Για τους συμμετέχοντες, η διεξαγωγή της έρευνας αποτελεί τον πλέον ουδέτερο, αξιόπιστο και διαφανή τρόπο για την ενίσχυση θετικών μορφών **αυτενέργειας, αποσυναρμολογώντας νόμους και πρακτικές που επιτρέπουν τις διακρίσεις βάσει επιστημονικών στοιχείων.**

ΕΥΡΗΜΑΤΑ-ΚΛΕΙΔΙΑ 3

Ενίσχυση σχέσεων έρευνας-πολιτικής

Ποιοι παράγοντες είναι δυνατόν να διευκολύνουν πιο αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ έρευνας και μεταναστευτικών πολιτικών;

Προκύπτουν τρεις τομείς-κλειδιά.

3.1 Κάλυψη

Η μετανάστευση αποτελεί τεράστιο και πολυδιάστατο ζήτημα που ποικίλλει ανάλογα με τις πολιτικές, οικονομικές, πολιτιστικές και κοινωνικές συνθήκες των χωρών υποδοχής και προέλευσης, των προσωπικών κινήτρων που οδηγούν στη μετανάστευση και το νόημα που αποδίδουν οι κυβερνήσεις στην ελευθερία μετακίνησης ως προς τις μεταναστευτικές ροές. Η χρήση ποιοτικής και αρχειακής έρευνας στις μεταναστευτικές πολιτικές εξαρτάται καίρια από τη **γεωγραφική διάσταση** εντός της οποίας λειτουργεί. Ο διάλογος μεταξύ υπεύθυνων χάραξης πολιτικής και επαγγελματιών πεδίου/μεταναστών με τους ερευνητές στις μικρές πόλεις μπορεί όντως να έχει μεγαλύτερη αμεσότητα και συχνότητα από τον διάλογο που λαμβάνει χώρα διεθνώς. Ωστόσο, για να σχεδιαστούν αποτελεσματικές πολιτικές, η ποιοτική και αρχειακή έρευνα προσφέρει **εργαλεία πλαισίου και σύγκρισης** για την εν-τω-βάθει διερεύνηση διαφόρων τοπικών χαρακτηριστικών τα οποία είναι δυνατόν να επεκταθούν σε εθνικά και διεθνή επίπεδα, καλύπτοντας **το παγκόσμιο-τοπικό δίκτυο**. Από μεθοδολογικής πλευράς, ένα παράδειγμα είναι ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώθηκαν και εφαρμόστηκαν οι εκδηλώσεις PCE του ΙΤΗΑCΑ: ξεκίνησαν σε τοπικό επίπεδο και επέκτειναν τα ευρήματά τους σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Με αυτόν τον τρόπο αναδείχθηκαν τα κοινά τους σημεία και οι διαφορές τους και οδήγησαν σε πρακτικές συστάσεις.

3.2 Χρονολόγιο

Για να ενισχυθεί η σχέση έρευνας-γραμμών πολιτικής, **είναι αναγκαία η συγχρονικότητα**, ώστε να καθιερωθεί από την πρώτη στιγμή ένα κοινό πρόγραμμα. Αυτό μπορεί να βοηθήσει τόσο τους ερευνητές όσο και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να αποκτήσουν σαφέστερη κατανόηση του πεδίου και να λάβουν αποφάσεις βασισμένοι σε περισσότερες πληροφορίες. Επειδή η μετανάστευση είναι μακροπρόθεσμο φαινόμενο, η έρευνα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτικής ζωής μιας πόλης, μιας περιοχής και ενός κράτους.

Να πώς εξηγεί το θέμα ένας οικονομολόγος από την Ιταλία: «Αν η πολιτική είναι βραχυπρόθεσμη, συναισθηματική, ανίκανη να σχεδιάσει, είναι και ανίκανη να θέσει μακροπρόθεσμα ερωτήματα προς διερεύνηση. Η πολιτική δεν βασίζεται πλέον σε αξίες και συμφέροντα, αλλά σε συναισθηματικές καταστάσεις. Η έρευνα πρέπει να μελετά, να αναλύει και να επικοινωνεί τις μεταναστεύσεις, να επιδεικνύει ότι οι γραμμές πολιτικής δεν πρέπει να αποφασίζονται βάσει δραματικών συμβάντων ή πρόχειρων αυτοσχεδιαστικών αντιδράσεων, αλλά να λειτουργεί έχοντας μακροπρόθεσμες προοπτικές».

3.3 Ομαδικότητα

Όταν η έρευνα πρόκειται να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο συνεργασίας, είναι αναγκαίο η έρευνα και η πολιτική να συναντώνται συχνότερα και τακτικότερα, ώστε να διασφαλιστούν οι κοινές απόψεις, τα αναπτυξιακά βήματα και ο απώτερος στόχος.

«Πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια επανατοποθέτησης της πολιτικής ώστε να ευθυγραμμίζεται με την έρευνα, καθώς και με όσους διεξάγουν την έρευνα. Δεν υπάρχει ετοιμοπαράδοτο πρόγραμμα - τα εργαλεία, οι έννοιες και τα αναπτυξιακά βήματα οικοδομούνται από κοινού. Αυτό απαιτεί προσπάθειες και από τις δύο πλευρές, απαιτεί κοινή αναγνώριση», διευκρίνισε ένας επαγγελματίας πεδίου κατά την διεθνή εκδήλωση PCE στο Ιφρέν. Υπό αυτή την έννοια, ο βαθμός ελευθερίας έκφρασης και η δημοκρατική συμμετοχή πολιτών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών διαφέρουν ουσιαστικώς μεταξύ Ευρωπαϊκών χωρών και των χωρών Μέσης Ανατολής και Βορείου Αφρικής [MENA] που εμπλέκονται στις εκδηλώσεις PCE.

Η ανάγκη για **πλατφόρμες** που διευκολύνουν τακτικές διαβουλεύσεις, κοινές ομάδες εργασίας και ανταλλαγή γνώσεων αναφέρθηκε σε αρκετές συναντήσεις.

Καθιερώνοντας **ανοιχτούς επικοινωνιακούς διαύλους**, οι ενδιαφερόμενοι είναι σε θέση να ωφεληθούν ο ένας από την ειδημοσύνη του άλλου, τις βαθύτερες γνώσεις και προοπτικές τους, κάτι που οδηγεί σε λήψη αποφάσεων, διαμόρφωση γραμμών πολιτικής και αξιολόγηση βασισμένες σε καλύτερη ενημέρωση.

Τέλος, στην ΠΕ και αρχειακή έρευνα, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι θεωρητικοί επιστήμονες πρέπει πάντοτε να εμπλέκουν τους μετανάστες και τις κοινότητές τους στην συνεργατική προσπάθεια, διασφαλίζοντας ότι ακούγονται οι απόψεις τους και ενσωματώνονται στις συζητήσεις περί γραμμών πολιτικής, στο σχεδιασμό υπηρεσιών και στις αποφάσεις.

Συστάσεις για την ενίσχυση βελτιωμένων σχέσεων μεταξύ ποιοτικής και αρχειακής έρευνας και γραμμών πολιτικής

Για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής

- Λάβετε υπόψιν την ποιοτική και αρχειακή έρευνα για να επιτευχθεί πιο ουσιαστική και καλύτερα διαφοροποιημένη κατανόηση της πολυπλοκότητας της εφαρμογής των γραμμών πολιτικής.
- Πριν συμμετάσχετε σε έρευνα ή χρησιμοποιήσετε ερευνητικούς πόρους, συλλογιστείτε τον ρόλο σας (οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορεί να βλέπουν την έρευνα ως εργαλείο, ενώ οι ερευνητές μπορεί να διερευνήσουν την εγγενή αξία μιας πολιτικής γραμμής).
- Δημιουργήστε έναν χάρτη ενδιαφερομένων (συμπεριλάβετε πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, ιδρύματα, οργανώσεις ΚΠ, ΜΚΟ, δημοσιογράφους και υπεύθυνους επικοινωνίας).
- Χρησιμοποιείτε τα ερευνητικά αποτελέσματα για να ερμηνεύσετε τα αφηγήματα που επικρατούν στο ευρύ κοινό.
- Σκεφτείτε με διεπιστημονικό τρόπο: οι ιστορικοί, οι κοινωνιολόγοι, οι κοινωνικοί ανθρωπολόγοι, οι αρχειονόμοι, οι ερευνητές Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΕΠ) πρέπει να συνεργάζονται με τους επαγγελματίες πεδίου, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.
- Διατηρήστε κριτική προσέγγιση, ανεξαρτήτως της πηγής.

Για τους επαγγελματίες πεδίου (στελέχη δημοσίου, ΜΚΟ, διαμεσολαβητές /υπεύθυνους επικοινωνίας)

- Θεωρήστε την ποιοτική και αρχειακή έρευνα ως ευκαιρία διαμόρφωσης 'σωστών' ερωτήσεων στην καθημερινή σας εργασία.
- Δημιουργήστε έναν χάρτη ενδιαφερομένων (συμπεριλάβετε πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, ιδρύματα, οργανώσεις ΚΠ, ΜΚΟ, δημοσιογράφους και υπεύθυνους επικοινωνίας).
- Αναγνωρίστε τις σχέσεις ισχύος στο πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργείτε.
- Χρησιμοποιείτε τα ερευνητικά αποτελέσματα για να ερμηνεύσετε τα αφηγήματα που επικρατούν στο ευρύ κοινό.
- Σκεφτείτε με διεπιστημονικό τρόπο: οι ιστορικοί, οι κοινωνιολόγοι, οι κοινωνικοί ανθρωπολόγοι, οι αρχειονόμοι, οι ερευνητές Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της

επικοινωνίας (ΤΕΠ) πρέπει να συνεργάζονται με τους επαγγελματίες πεδίου, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

- Διατηρήστε κριτική προσέγγιση, ανεξαρτήτως της πηγής.

Για τους ερευνητές

- Πριν συμμετάσχετε σε έρευνα ή χρησιμοποιήσετε ερευνητικούς πόρους, συλλογιστείτε τον ρόλο σας (οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορεί να βλέπουν την έρευνα ως εργαλείο, ενώ οι ερευνητές μπορεί να διερευνήσουν την εγγενή αξία μιας πολιτικής γραμμής).
- Συγκροτήστε έναν χάρτη ενδιαφερομένων (συμπεριλάβετε πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, ιδρύματα, οργανώσεις ΚΠ, ΜΚΟ, δημοσιογράφους και υπεύθυνους επικοινωνίας).
- Κατανοήστε την (τοπική, εθνική, διεθνή) διαδικασία χάραξης πολιτικής, ούτως ώστε να παρέχετε εγκαίρως ανάλογες συμβουλές.
- Δηλώστε την αναλυτική προοπτική που εφαρμόζετε όταν διαβάζετε τα συλλεχθέντα αφηγήματα.
- Να είστε ακριβείς: όσο περισσότερο εμφανίζεται το εκάστοτε θέμα, τόσο πιθανότερο είναι να προσελκύσει το ενδιαφέρον της Κυβέρνησης και άλλων οργανισμών.
- Σκεφτείτε με διεπιστημονικό τρόπο: οι ιστορικοί, οι κοινωνιολόγοι, οι κοινωνικοί ανθρωπολόγοι, οι αρχειονόμοι, οι ερευνητές Τεχνολογίας της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΕΠ) πρέπει να συνεργάζονται με τους επαγγελματίες πεδίου, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

Βιβλιογραφία

- Bauer, M. and Gaskell, G. (eds.) (2000). *Qualitative Researching with Text, Image and Sound. A Practical Handbook*, Sage, London.
- LERU (2009). *How Research Can Inform Policy*: <https://www.leru.org/files/How-Research-Can-Inform-Policy-Full-paper.pdf>
- Erdal M.B., Fitzmaurice, M., Ivanova, M., Hemat, L.E., Karl, E. (2022) *Documentation of qualitative data collection*, MIGNEX Handbook Chapter 11 (v1). Oslo: Peace Research Institute Oslo: www.mignex.org/d011
- Fouskas, T. (2016). *Representing the unrepresented? Operation and representativeness of Migrant Integration Councils in Greece*. *Social Cohesion and Development*, 8(2), 127–150. <https://doi.org/10.12681/scad.9012>.
- Reed, M.S. and Rudman, H. (2023). *Re-thinking research impact: voice, context and power at the interface of science, policy and practice*. *Sustain Sci* 18, 967–981. <https://doi.org/10.1007/s11625-022-01216-w>.
- Rodari, P., Bultitude, K. and Desborough, K. (2012). *Science communication between researchers and policymakers. Reflections from a European project*, *Jcom* 11(03).
- Scholten, P. (2018). *Research-Policy Relations and Migration Studies*, in Zapata-Barrero R. and Yalaz E. (eds), *Qualitative Research in European Migration Studies*, Springer.
- Iosifidis, T. (2016). *Qualitative methods in migration studies: a critical realist perspective*. Routledge, New York.
- Wolfe, R. (2013). *Policy Briefs, A guide to writing policy briefs for research uptake*. https://blogs.lshtm.ac.uk/griphealth/files/2017/01/Policy-briefs-guide_2015.pdf.

Στοιχεία υπεύθυνων επικοινωνίας

Πλήρης τίτλος Έργου ΙΤΗΑCΑ, Διασύνδεση Ιστοριών και Αρχείων χάριν της Αυτενέργειας

των Μεταναστών: Διαπλεκόμενα αφηγήματα στην Ευρώπη και τη Μεσογειακή Περιοχή

Διάρκεια: 1^η Ιανουαρίου 2021 - 31^η Μαρτίου 2025 H2020-SC6-MIGRATION-09-2020

Συντονιστής: University of Modena and Reggio Emilia (Πανεπιστήμιο της Μοντένα και Περιφέρεια Εμίλια)

Υπεύθυνοι Επικοινωνίας Συντονιστή: Matteo Al Kalak (matteo.alkalak@unimore.it), Maria Chiara Rioli (mariachiara.rioli@unimore.it)

Ευχαριστήρια

Το παρόν έγγραφο είναι αποτέλεσμα συνεργασίας πάνω από 150 ενδιαφερομένων τους οποίους οι επιμελητές του παρόντος, αναγνωρίζουν ως συγγραφείς.